

ปัจจัยทางจิตวิทยาและปัจจัยอื่นๆ

ปัจจัยทางจิตวิทยา ปัจจัยทางจิตวิทยาที่จะนำมาศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ความต้องการบุตรเพิ่ม
ความต้องการบุตรเพิ่ม ผลจากการศึกษาหลายแห่งพบเสมอว่า ความต้องการมีบุตร
เพิ่มมีผลต่อทัศนคติเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวมาก ดังเช่น Jean Morsa ได้ศึกษาใน
ตูนีเซีย พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่สนใจ อยากรู่วิธีจำกัดขนาดของครอบครัว ความสนใจ
อันนี้มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามลำดับจำนวนบุตรที่เพิ่ม และจะสนใจมากที่สุดเมื่อไม่ต้องการมีบุตร
เพิ่มอีก (๑) เช่นเดียวกับความต้องการจะใช้วิธีป้องกันการปฏิสนธิ เพื่อจำกัดขนาดของ
ครอบครัวก็สูงขึ้นตามจำนวนบุตรที่เพิ่มขึ้น ซึ่งในจำนวนนี้ ร้อยละ ๔๐ ของผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งใจ
จะใช้วิธีป้องกันการปฏิสนธิในขณะที่มีบุตร ๔ คน หรือมากกว่านี้ (๒) การสำรวจประชามติ
ครั้งที่ ๕ เกี่ยวกับการควบคุมการเกิดในญี่ปุ่น ปี ๑๙๕๕ ปรากฏว่าหลังจากมีบุตร ๒ คนแล้ว
สามีร้อยละ ๕๗ และภรรยาร้อยละ ๕๕ ตัดสินใจไม่ต้องการมีบุตรเพิ่ม และเมื่อหลังจาก
มีบุตร ๓ คนแล้ว ประมาณร้อยละ ๔๕ ของทั้งสามีและภรรยาไม่ต้องการมีบุตรเพิ่มอีก
นอกจากนี้สามีร้อยละ ๗๕ และภรรยาร้อยละ ๗๓ เห็นด้วยกับการควบคุมภาวะเจริญพันธุ์ (๓)
การศึกษาที่ไพธาราม จังหวัดราชบุรี พบว่าความต้องการมีบุตรเพิ่มมีความสัมพันธ์กับลักษณะ
ทางประชากร เศรษฐกิจ สังคม กล่าวคือ ปัจจัยทางประชากรพบว่า ความต้องการมีบุตรเพิ่ม
จะลดลงตามจำนวนบุตรที่เพิ่มขึ้นและตามอายุของสตรีที่เพิ่ม สตรีส่วนมากต้องการมีบุตรเพิ่ม
อีกถ้าไม่ไดบุตรตามเพศที่ต้องการ สตรีที่สุขภาพไม่ดีมีแนวโน้มไม่ต้องการบุตรเพิ่ม และ
ในกลุ่มผู้ฐานะดีประสบความสำเร็จเสียชีวิตเด็กเป็นสาเหตุให้สตรีต้องการบุตรเพิ่มขึ้นอีก (๔)

(1) Jean Morsa, "The Tunisai Survey" A Preliminary analysis., Family Planning and Population Programs: A Review of World Developments. The University of Chicago Press, 1966, p. 590

(2) Ibid., p. 593

(3) J. Mayone Stycos, op. cit., p. 491

(๔) วิศิษฐ์ ประจวบเหมาะ, เรื่องเดิม หน้า ๒๐๓

จากการศึกษาที่อ้างอิงมานี้ทำให้คาดคะเนว่า ความต้องการหรือไม่ต้องการมีบุตรเพิ่ม
 นานจะมีผลต่อทัศนคติในการวางแผนครอบครัว สำหรับการศึกษาในครั้งนี้ ผลจากการางที่ ๒๓
 ปรากฏว่า สตรีประมาณร้อยละ ๔๐ ยังต้องการมีบุตรเพิ่มอีก และมีทัศนคติเห็นด้วยต่อการวาง
 แผนครอบครัว ร้อยละ ๕๓.๖ ไม่เห็นด้วยฯ ร้อยละ ๒๖.๕ ส่วนสตรีที่ไม่ต้องการมีบุตรเพิ่ม
 เห็นด้วยฯ ร้อยละ ๕๓.๐ ไม่เห็นด้วยฯ ร้อยละ ๒๘.๕ ซึ่งแสดงว่าความต้องการมีบุตรเพิ่ม
 หรือไม่เพิ่มไม่มีผลต่อทัศนคติเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว

ตารางที่ ๒๓ อัตราส่วนร้อยละของทัศนคติต่อการวางแผนครอบครัวของสตรี จำแนกตามความ
 ต้องการบุตรเพิ่ม

ความต้องการ บุตรเพิ่ม	ทัศนคติต่อการวางแผนครอบครัว					ค่าทดสอบ สถิติ
	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	แล้วแต่ กรณี	ไม่ตอบ	รวม	
ต้องการ	๕๓.๖	๒๖.๕	๑๕.๐	๔.๕	๑๐๐.๐ (๖๔๗)	$\chi^2 = ๗๒.๐๔$
ไม่ต้องการ	๕๓.๐	๒๘.๕	๑๓.๒	๔.๕	๑๐๐.๐ (๕๓๑)	
ไม่แน่ใจ	๒๗.๕	๓๑%๓	๒๕.๕	๑๕.๗	๑๐๐.๐ (๕๑)	$\chi^2 (๐.๐๑)$ ∴ ๑๖.๖๗
ไม่ตอบ	๓๑.๘	๑๓.๖	๑๓.๖	๔๑.๐	๑๐๐.๐ (๒๒)	
รวม	๕๑.๘	๒๗.๘	๑๔.๒	๖.๑	๑๐๐.๐ (๑๖๖๑)	

เพื่อให้การพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการมีบุตรเพิ่มและทัศนคติต่อการ
 วางแผนครอบครัวมีความหมายยิ่งขึ้น ผู้ศึกษาจึงได้นำเอาจำนวนบุตรที่มีชีวิตปัจจุบันมาเป็น
 ตัวแปรควบคุม ผลจากการางที่ ๒๔ ปรากฏว่าสตรีที่มีบุตร ๓ คนขึ้นไป มักไม่ต้องการมีบุตร-
 เพิ่มอีก และจะมีทัศนคติเห็นด้วยต่อการวางแผนครอบครัวสูงกว่าสตรีที่ความต้องการมีบุตรเพิ่ม
 ความแตกต่างของทัศนคติระหว่างผู้ที่ต้องการมีบุตรเพิ่ม และไม่เพิ่ม มีมากขึ้นตามจำนวนบุตร
 ดังเช่นผู้มีบุตร ๓ - ๔ คน ความแตกต่างของทัศนคติที่เห็นด้วย เทากับ ๕ และเมื่อมีบุตร
 ๕ - ๖ คน, ๗ คนขึ้นไป ความแตกต่างเทากับ ๑๔ และ ๑๕ ตามลำดับ ผลที่ได้นี้แสดงว่า
 สตรีที่มีบุตร ๓ คนขึ้นไป ผู้ที่ไม่ต้องการมีบุตรเพิ่มมักเห็นด้วยกับการวางแผนครอบครัวมากกว่า

ผู้ต้องการมีบุตรเพิ่ม ดังเช่นในกลุ่มสตรีที่มีบุตร ๑ - ๒ คน ผู้ที่ต้องการมีบุตรเพิ่มเห็นควายา ร้อยละ ๕๕.๓ แต่ผู้ที่ไม่ต้องการมีบุตรเพิ่ม เห็นควายาเพียงร้อยละ ๕๕.๐ เป็นต้น

เพื่อที่จะให้การแปลความหมายความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการมีบุตรเพิ่มกับทัศนคติต่อการวางแผนครอบครัวถูกต้องยิ่งขึ้น จึงได้นำเอาอายุของสตรีมาเป็นตัวแปรควบคุม ผลจากการวิจัยที่ปรากฏว่าสตรีที่มีอายุ ๑๕ - ๑๙ ปี ----- ผู้ที่ไม่ต้องการมีบุตรเพิ่มเห็นควายากับการวางแผนครอบครัวถึงร้อยละ ๕๕.๕ ซึ่งมากกว่าผู้ที่ต้องการมีบุตรเพิ่มซึ่งเห็นควายาเพียงร้อยละ ๔๒.๑ เท่านั้น ในทำนองเดียวกันเมื่อศึกษาในกลุ่มสตรีที่มีอายุ ๒๐ - ๒๔ ปี, ๓๐ - ๓๔, ๓๕ - ๓๙ และ ๔๐ - ๔๔ ปี ก็จะพบความสัมพันธ์ที่หาผู้ที่ไม่ต้องการมีบุตรเพิ่มมักเห็นควายากับการวางแผนครอบครัวมากกว่าผู้ที่ต้องการมีบุตรเพิ่มอีก ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ และจะพบว่าเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของท่าทีที่เห็นควายา ระหว่างผู้ที่ต้องการมีบุตรเพิ่ม และไม่ต้องการมีบุตรเพิ่ม ในกลุ่มสตรีที่มีอายุน้อยนั้นมีความแตกต่างกันมาก เช่น อายุ ๑๕ - ๑๙ ปี มีความแตกต่างในทัศนคติที่เห็นควายาถึงประมาณ ๔๔ และในกลุ่มอายุ ๒๐ - ๒๔ ปี มีความแตกต่างเพียง ๑๕ เป็นต้น

แต่ในกลุ่มสตรีที่มีอายุ ๒๕ - ๒๙ ปี และ ๔๕ - ๔๙ ปี จะพบความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการมีบุตรเพิ่มกับทัศนคติต่อการวางแผนครอบครัวมีลักษณะขัดแย้งกับสมมุติฐาน นั่นคือสตรีที่ไม่ต้องการมีบุตรเพิ่มเห็นควายาเพียงร้อยละ ๕๗.๓ แต่สตรีที่ต้องการมีบุตรเพิ่มเห็นควายาถึงร้อยละ ๖๒.๖ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่ามีปัจจัยอย่างอื่นเข้ามาสอดแทรก เช่น การขาดความรู้ คำแนะนำเกี่ยวกับวิธีป้องกันการปฏิสนธิ ก็ทำให้มองไม่เห็นความสำคัญของการวางแผนครอบครัว ทำให้ผู้ที่ไม่ต้องการมีบุตรเพิ่ม ในกลุ่มอายุดังกล่าวมีทัศนคติเห็นควายาไม่สูงนัก หรือไม่มากกว่าทัศนคติที่เห็นควายาของผู้ที่ต้องการมีบุตรนั่นเอง

กล่าวโดยสรุป ความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการมีบุตรเพิ่มหรือไม่เพิ่ม กับทัศนคติต่อการวางแผนครอบครัวไม่มีความแตกต่างกันนัก คือสตรีที่ต้องการมีบุตรเพิ่มอีกเห็นควายากับการวางแผนครอบครัวในอัตราที่ใกล้เคียงกับผู้ที่ไม่ต้องการมีบุตรเพิ่ม แต่เมื่อใดที่ควบคุมตัวแปรควายาจำนวนบุตรจะไต่ดูว่าสตรีที่มีบุตร ๓ คนขึ้นไป ผู้ที่ไม่ต้องการมีบุตรเพิ่มเห็นควายากับการวางแผนครอบครัวมากกว่าผู้ที่ต้องการมีบุตรเพิ่ม และเมื่อควบคุมควายาอายุ จะพบว่าในกลุ่มอายุ ๒๕ - ๒๙ และ ๔๕ - ๔๙ ปี สตรีที่ต้องการมีบุตรเพิ่มเห็นควายา มากกว่า แต่ในกลุ่มอายุอื่นๆ สตรีที่ไม่ต้องการมีบุตรเพิ่มเห็นควายากับการวางแผนครอบครัวมากกว่าสตรีที่ต้องการมีบุตรเพิ่ม

ตารางที่ ๒๔

อัตราส่วนร้อยละของทัศนคติต่อการวางแผนครอบครัวของสตรี จำแนกตามครัวเรือน
 และการบุตร เพิ่มและจำนวนบุตรที่มีชีวิตปัจจุบัน

จำนวนบุตรที่มีชีวิต และความต้องการบุตรเพิ่ม	ทัศนคติต่อการวางแผนครอบครัว					ค่าทดสอบสถิติ
	เห็นควย	ไม่เห็นควย	แล้วแต่กรณี	ไม่ตอบ	รวม	
รวมไม่มีบุตร	๔๔.๒	๓๑.๔	๑๒.๘	๑๑.๕	๑๐๐.๐(๑๕๖)	$\chi^2 = ๑๖.๓๘$
ต้องการ	๔๘.๑	๓๒.๓	๑๐.๕	๘.๐	๑๐๐.๐(๑๓๓)	
ไม่ต้องการ	๑๕.๔	๓๐.๘	๒๓.๑	๓๐.๘	๑๐๐.๐(๑๓)	
ไม่แน่ใจ	๓(๒)	๓(๑)	๓(๑)	-	๓(๔)	
ไม่ตอบ	๑๖.๗	๑๖.๗	๓๓.๓	๓๓.๓	๑๐๐.๐(๖)	
รวมมีบุตร ๑ - ๒	๕๖.๖	๒๓.๒	๑๖.๖	๔.๖	๑๐๐.๐(๔๘๕)	$\chi^2 = ๑๐๒.๐๐$ $\chi^2 (๐.๐๑) ๑๖.๘๒$
ต้องการ	๕๘.๓	๒๑.๘	๑๖.๕	๒.๔	๑๐๐.๐(๓๓๔)	
ไม่ต้องการ	๕๕.๒	๒๓.๑	๑๖.๘	๔.๘	๑๐๐.๐(๑๔๓)	
ไม่แน่ใจ	๒๕.๐	๒๕.๐	๒๕.๐	๒๕.๐	๑๐๐.๐(๑๒)	
ไม่ตอบ	-	๑๖.๗	-	๘๒.๓	๑๐๐.๐(๖)	
รวมมีบุตร ๓ - ๔	๕๘.๐	๒๕.๒	๑๕.๔	๕.๔	๑๐๐.๐(๔๔๘)	$\chi^2 = ๑๒.๘๖$
ต้องการ	๕๑.๑	๒๘.๒	๑๕.๓	๕.๓	๑๐๐.๐(๑๓๑)	
ไม่ต้องการ	๕๖.๓	๒๔.๔	๑๔.๖	๔.๗	๑๐๐.๐(๒๘๕)	
ไม่แน่ใจ	๓๑.๖	๒๑.๑	๓๑.๖	๑๕.๘	๑๐๐.๐(๑๘)	
ไม่ตอบ	๓(๓)	-	-	-	๓(๓)	
รวมมีบุตร ๕ - ๖	๔๘.๓	๓๑.๐	๑๒.๓	๘.๓	๑๐๐.๐(๓๐๐)	$\chi^2 = ๑๐.๓๘$
ต้องการ	๓๘.๒	๔๔.๑	๑๔.๗	๒.๘	๑๐๐.๐(๓๔)	
ไม่ต้องการ	๕๒.๓	๒๘.๕	๑๑.๘	๗.๕	๑๐๐.๐(๒๕๓)	
ไม่แน่ใจ	๑๘.๒	๔๕.๕	๑๘.๒	๑๘.๒	๑๐๐.๐(๑๑)	
ไม่ตอบ	๓(๑)	๓(๑)	-	-	๓(๒)	

ตารางที่ ๒๔ (ต่อ)

จำนวนบุตรที่มีชีวิต และความต้องการบุตรเพิ่ม	ทัศนคติต่อการวางแผนครอบครัว					ค่าทดสอบสถิติ
	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	แล้วแต่กรณี	ไม่ตอบ	รวม	
รวมมีบุตร ๗ คนขึ้นไป	๔๖.๗	๓๗.๕	๑๐.๘	๕.๐	๑๐๐.๐(๒๕๘)	χ ² = ๘.๐๐
ต้องการ	๓๓.๓	๔๐.๐	๒๐.๐	๖.๗	๑๐๐.๐(๑๕)	
ไม่ต้องการ	๔๘.๑	๓๗.๑	๘.๗	๕.๑	๑๐๐.๐(๒๓๗)	
ไม่แน่ใจ	๒๐.๐	๖๐.๐	๒๐.๐	-	๑๐๐.๐(๕)	
ไม่ตอบ	ก(๒)	-	ก(๑)	-	ก(๒)	

ก จำนวนน้อยกว่า ๕ ราย

หมายเหตุ: ไม่ตอบจำนวนบุตร ๓ ราย

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๒๕ อัตราส่วนร้อยละของทัศนคติต่อการวางแผนครอบครัวของสตรี จำแนกตาม ความต้องการบุตรเพิ่มและกลุ่มอายุ

กลุ่มอายุ และความต้องการบุตรเพิ่ม	ทัศนคติต่อการวางแผนครอบครัว					ค่าทดสอบสถิติ
	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	แล้วแต่กรณี	ไม่ตอบ	รวม	
รวมกลุ่มอายุ ๑๕ - ๑๙	๕๒.๑	๓๓.๓	๙.๘	๑๑.๘	๑๐๐.๐(๕๑)	$\chi^2 = ๒๙.๘๐$ $\chi^2 (.๐๑) ๒๑.๖๐$
ต้องการ	๕๒.๑	๓๙.๕	๙.๘	๑๐.๕	๑๐๐.๐(๓๘)	
ไม่ต้องการ	๘๘.๘	๑๑.๑	-	-	๑๐๐.๐(๘)	
ไม่แน่ใจ	-	๓(๑)	๓(๒)	-	๓(๒)	
ไม่ตอบ	-	-	-	๓(๒)	๓(๒)	
รวมกลุ่มอายุ ๒๐ - ๒๔	๕๘.๙	๒๓.๐	๑๑.๘	๕.๓	๑๐๐.๐(๒๒๖)	$\chi^2 = ๒๑.๓๘$ $\chi^2 (.๐๑) ๒๑.๖๐$
ต้องการ	๕๖.๘	๒๕.๔	๑๓.๖	๔.๑	๑๐๐.๐(๑๖๘)	
ไม่ต้องการ	๙๐.๔	๑๖.๙	๕.๖	๙.๔	๑๐๐.๐(๕๔)	
ไม่แน่ใจ	๓(๑)	-	๓(๑)	๓(๑)	๓(๓)	
ไม่ตอบ	-	-	-	-	-	
รวมกลุ่มอายุ ๒๕ - ๒๙	๕๘.๒	๒๑.๑	๑๕.๘	๓.๘	๑๐๐.๐(๒๘๔)	$\chi^2 = ๕๒.๒๖$ $\chi^2 (.๐๑) ๒๑.๖๐$
ต้องการ	๖๒.๖	๒๐.๐	๑๓.๕	๓.๙	๑๐๐.๐(๑๖๓)	
ไม่ต้องการ	๕๙.๓	๒๓.๖	๑๙.๓	๑.๘	๑๐๐.๐(๑๑๐)	
ไม่แน่ใจ	๔๐.๐	๒๐.๐	๔๐.๐	-	๑๐๐.๐(๕)	
ไม่ตอบ	๑๖.๙	-	๓๓.๓	๕๐.๐	๑๐๐.๐(๖)	
รวมกลุ่มอายุ ๓๐ - ๓๔	๕๖.๓	๒๔.๒	๑๕.๒	๔.๓	๑๐๐.๐(๒๖๘)	$\chi^2 = ๒๕.๘๐$ $\chi^2 (.๐๑) ๒๑.๖๐$
ต้องการ	๕๑.๔	๒๓.๘	๒๑.๙	๒.๘	๑๐๐.๐(๑๓๘)	
ไม่ต้องการ	๖๒.๐	๒๓.๔	๑๐.๙	๓.๘	๑๐๐.๐(๒๐๕)	
ไม่แน่ใจ	๒๙.๓	๓๖.๔	๑๘.๒	๑๘.๒	๑๐๐.๐(๖๖)	
ไม่ตอบ	๓(๓)	-	-	-	๓(๓)	

ตารางที่ ๒๕ (ต่อ)

กลุ่มอายุ และความต้องการบุตรเพิ่ม	ทัศนคติต่อการวางแผนครอบครัว					ค่าทดสอบสถิติ
	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	แล้วแต่กรณี	ไม่ตอบ	รวม	
<u>รวมกลุ่มอายุ ๓๕ - ๓๙</u>	๔๗.๔	๒๙.๓	๑๕.๐	๘.๔	๑๐๐.๐(๓๒๑)	2 χ = ๔๒.๐๓๓
ต้องการ	๕๐.๒	๔๒.๗	๑๓.๔	๓.๗	๑๐๐.๐(๓๒)	
ไม่ต้องการ	๕๑.๖	๒๕.๔	๑๖.๐	๘.๐	๑๐๐.๐(๒๒๕)	
ไม่แน่ใจ	๒๐.๐	๕๐.๐	๑๐.๐	๓๐.๐	๑๐๐.๐(๑๐)	
ไม่ตอบ	๓(๑)	-	-	๓(๓)	๓(๔)	
<u>รวมกลุ่มอายุ ๔๐ - ๔๔</u>	๔๕.๗	๒๙.๔	๑๖.๒	๙.๗	๑๐๐.๐(๒๒๘)	2 χ = ๗.๖๒๒
ต้องการ	๕๐.๐	๒๖.๗	๑๖.๗	๑๖.๗	๑๐๐.๐(๓๐)	
ไม่ต้องการ	๕๖.๓	๒๙.๘	๑๕.๙	๙.๐	๑๐๐.๐(๑๘๘)	
ไม่แน่ใจ	๒๘.๖	๒๘.๖	๕๖.๙	-	๑๐๐.๐(๗)	
ไม่ตอบ	๓(๑)	๓(๑)	๓(๑)	-	๓(๓)	
<u>รวมกลุ่มอายุ ๔๕ - ๔๙</u>	๕๐.๕	๕๖.๖	๘.๖	๕.๓	๑๐๐.๐(๑๖๓)	2 χ = ๑๕.๕๓
ต้องการ	๖๓.๒	๒๖.๓	๑๐.๕	-	๑๐๐.๐(๑๘)	
ไม่ต้องการ	๓๗.๙	๕๘.๓	๘.๖	๕.๗	๑๐๐.๐(๑๕๐)	
ไม่แน่ใจ	๓(๑)	-	-	-	๓(๑)	
ไม่ตอบ	-	๓(๒)	-	๓(๑)	๓(๓)	

ก จำนวนน้อยกว่า ๕ ราย

หมายเหตุ: ไม่ตอบอายุ ๑๔ ราย

ปัจจัยอื่นๆ

ก. การเจริญพันธุ์เกินระดับ และการเจริญพันธุ์ต่ำระดับ ในการศึกษาครั้งนี้ได้ให้ความหมายของคำดังกล่าว ดังต่อไปนี้

การเจริญพันธุ์เกินระดับ คือการที่จำนวนบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบันมีมากกว่าจำนวนบุตรในอุดมคติ

การเจริญพันธุ์ต่ำระดับ คือการที่จำนวนบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบันมีน้อยกว่าจำนวนบุตรในอุดมคติ

การเจริญพันธุ์พอดี คือการที่จำนวนบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบันมีเท่ากับจำนวนบุตรในอุดมคติ

Bernard Berelson ได้ศึกษาพบว่าในประเทศที่กำลังพัฒนา คุสมรสต้องการมีบุตรในอุดมคติน้อยกว่าบุตรที่มีอยู่ปัจจุบันเป็นอย่างมาก ขนาดของความแตกต่างในประเทศเหล่านี้ทางแถบเอเชียและแอฟริกามีถึงร้อยละ ๒๕ - ๓๐ ทางแถบลาตินอเมริกาขนาดแตกต่างร้อยละ ๑๕ ตัวอย่างประเทศต่างๆ เช่น ในเขตชนบทของประเทศไทย จำนวนบุตรในอุดมคติเท่ากับ ๓.๘ แต่มีบุตรที่มีชีวิต ๕.๒ ในเขตเมืองของกานา จำนวนบุตรในอุดมคติเท่ากับ ๕.๓ มีบุตรที่มีชีวิต ๙.๐ ในเขตเมืองของบราซิลจำนวนบุตรในอุดมคติเท่ากับ ๒.๙ แต่มีบุตรที่มีชีวิต ๓.๓ (๕) ในซิดี จำนวนบุตรในอุดมคติเท่ากับ ๔ คน และบุตรในอุดมคตินี้มีจำนวนน้อยกว่าบุตรที่มีชีวิตปัจจุบันในกลุ่มคนจนที่ด้อยการศึกษา แต่ในกลุ่มผู้มีการศึกษาดี จำนวนบุตรในอุดมคติจะมากกว่าบุตรที่มีอยู่จริง (๖)

อย่างไรก็ตาม ในเรื่องนี้แม้ในประเทศที่พัฒนาแล้ว จำนวนบุตรที่มีจริงก็ยังมีมากกว่าบุตรในอุดมคติเช่นกัน แต่ค่าของความแตกต่างมีน้อย เช่น สหรัฐอเมริกาต้องการบุตร ๓.๓ คน แต่มีบุตร ๓.๔ คน ฝรั่งเศสต้องการบุตร ๒.๙ คน แต่มีบุตร ๒.๘ คน เป็นต้น ยกเว้นญี่ปุ่นมีบุตรโดยเฉลี่ย ๒.๐ คน แต่ต้องการ ๒.๘ คน (๗)

(5) Bernard Berelson, Loc. cit.,

(6) Leon Tabah, et. al, op. cit., p. 302

(7) Bernard Berelson, Loc. cit.,

จากการศึกษาที่กล่าวมาแล้ว ส่วนมากสตรีในประเทศต่างๆ ต่างมีการเจริญพันธุ์เกินระดับทั้งนั้น จึงคาดหมายไว้ว่าผู้ที่มีการเจริญพันธุ์เกินระดับน่าจะเห็นควยกับการวางแผนครอบครัวมากกว่าผู้ที่มีการเจริญพันธุ์ต่ำระดับ ผลจากตารางที่ ๒๖ พบความสัมพันธ์ในลักษณะที่คล้ายคลึงกับที่คาดหมายไว้ กล่าวคือ สตรีที่มีการเจริญพันธุ์พอดี เห็นควยว่า ร้อยละ ๕๗.๒ ซึ่งใกล้เคียงกับสตรีที่มีการเจริญพันธุ์เกินระดับ เห็นควยว่า ร้อยละ ๕๖.๑ ส่วนสตรีที่มีการเจริญพันธุ์ต่ำระดับ เห็นควยว่า ร้อยละ ๕๓.๓ นอกจากนี้ยังสังเกตได้ว่า สตรีประมาณร้อยละ ๕๐ มีการเจริญพันธุ์ต่ำระดับ และประมาณร้อยละ ๒๗ มีการเจริญพันธุ์พอดี นอกนั้นมีมีการเจริญพันธุ์เกินหรือมีบุตรเกินที่คิดไว้

ตารางที่ ๒๖ อัตราส่วนร้อยของทัศนคติต่อการวางแผนครอบครัวของสตรี จำแนกตามการเจริญพันธุ์เกิน - ต่ำระดับ

การเจริญพันธุ์	ทัศนคติต่อการวางแผนครอบครัว					ค่าทดสอบสถิติ
	เห็นควย	ไม่เห็นควย	แล้วแต่กรณี	ไม่ตอบ	รวม	
เกินระดับ	๕๖.๑	๓๒.๐	๘.๖	๓.๓	๑๐๐.๐ (๓๐๓)	$\chi^2(๑๐๕) = ๑๒.๕๕$
ต่ำระดับ	๕๓.๓	๒๗.๗	๑๕.๑	๓.๙	๑๐๐.๐ (๖๖๘)	
พอดี	๕๗.๒	๒๓.๖	๑๒.๘	๖.๔	๑๐๐.๐ (๓๖๐)	
รวม	๕๕.๐	๒๗.๖	๑๓.๐	๔.๔	๑๐๐.๐ (๑๓๓๑)	

เพื่อให้การพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างการเจริญพันธุ์เกิน - ต่ำระดับ และทัศนคติต่อการวางแผนครอบครัวมีความหมายยิ่งขึ้น ผู้ศึกษาจึงได้นำเอาจำนวนบุตรที่มีชีวิตปัจจุบันมาเป็นตัวแปรควบคุม ผลจากตารางที่ ๒๗ ปรากฏว่าสตรีที่มีบุตร ๓ คนขึ้นไป ความสัมพันธ์ระหว่างการเจริญพันธุ์เกินระดับ และทัศนคติต่อการวางแผนครอบครัวเป็นไปตามสมมุติฐานที่ได้อ้างไว้ เช่น สตรีที่มีบุตร ๓ - ๔ คน ผู้มีการเจริญพันธุ์เกินระดับเห็นควยว่า ร้อยละ ๖๔.๗ ผู้มีการเจริญพันธุ์ต่ำระดับ เห็นควยว่า ร้อยละ ๔๘.๖ และผู้มีการเจริญพันธุ์

พอดี เห็นควยฯ ร้อยละ ๖๐.๕ เป็นต้น และอัตราของความแตกต่างของทัศนคติที่เห็นควยฯ ระหว่างผู้ที่มีการเจริญพันธุ์เกินระดับ และค่า เจริญพันธุ์ต่ำระดับเพิ่มสูงขึ้นตามจำนวนบุตร ดังเช่นสตรีที่มีบุตร ๓ - ๔ คน มีความแตกต่างในทัศนคติที่เห็นควยฯ ประมาณ ๑๖ และเมื่อมีบุตร ๕ - ๖ คน, ๗ คนขึ้นไป ความแตกต่างเพิ่มขึ้นเป็น ๒๐ และ ๓๓ ตามลำดับ

แต่ในกลุ่มสตรีที่มีบุตร ๑ - ๒ คน ความสัมพันธ์ระหว่างการเจริญพันธุ์เกินระดับ และทัศนคติต่อการวางแผนครอบครัวกลับเป็นไปในทางตรงกันข้ามกับสมมุติฐาน กล่าวคือ ผู้ที่มีการเจริญพันธุ์เกินระดับ เห็นควยฯ เพียงร้อยละ ๕๐ ซึ่งน้อยกว่าผู้ที่มีการเจริญพันธุ์ต่ำระดับ เห็นควยฯ สูงถึงร้อยละ ๖๐.๖ อาจจะสันนิษฐานได้ว่ากรณีที่ มีบุตร ๑ - ๒ คนนั้น บางคนถือว่าเกินความจำเป็นแก่เขา แต่ภาวะเช่นนี้ไม่มีผลรุนแรงเท่าผู้ที่มีบุตร ๓ - ๔ คน, ๕ - ๖ และ ๗ คนขึ้นไป ดังนั้น ทาที่ที่เห็นควยฯ ในกลุ่มผู้มีการเจริญพันธุ์เกินระดับที่มีบุตร ๑ - ๒ คน จึงน้อย และถ้าพิจารณาทาที่ที่ไม่เห็นควยฯ ของผู้ที่มีการเจริญพันธุ์เกินระดับ และผู้ที่มีการเจริญพันธุ์ต่ำระดับ ก็ไม่แตกต่างกันนัก แต่ทาที่แล้วแต่กรณีในกลุ่มผู้มีการเจริญพันธุ์เกินระดับนั้นสูงถึงร้อยละ ๒๘.๖ สตรีเหล่านี้อาจประกอบอาชีพราชการ หรือประกอบวิชาชีพและบริหาร ซึ่งมักส่งวนทาที่การตอบไว้สูงคั้งที่เคยศึกษาไว้ในบทก่อนแล้ว

กล่าวโดยสรุป ความสัมพันธ์ระหว่างการเจริญพันธุ์เกิน - ต่ำระดับ และทัศนคติต่อการวางแผนครอบครัว เป็นไปตามสมมุติฐานที่ว่าสตรีที่มีการเจริญพันธุ์เกินระดับมักเห็นควยกับการวางแผนครอบครัวมากกว่าสตรีที่มีการเจริญพันธุ์ต่ำระดับ โดยมีข้อยกเว้นว่าสตรีนั้นต้องมีบุตร ๓ คน ขึ้นไป

ข. การใช้วิธีป้องกันการปฏิสนธิ การยอมรับเอาวิธีป้องกันการปฏิสนธิมาใช้น่าจะมีอิทธิพลต่อทัศนคติเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว เพราะจากการศึกษาหลายแห่งแล้วมักจะพบเสมอว่าผู้ที่ยอมรับเอาวิธีป้องกันการปฏิสนธิมาใช้มีเป็นส่วนมากเห็นควยกับการวางแผนครอบครัว ตัวอย่างเช่น การวิจัยเรื่อง "วิธีป้องกันการปฏิสนธิที่คุมสมรสในเขตเมือง เลือกไซ" พบว่าในคุมสมรสที่กล่าวถึงใช้วิธีป้องกันการปฏิสนธิส่วนใหญ่สุดามีเห็นควยกับการวางแผนครอบครัว และผู้ที่เห็นควยนั้นร้อยละ ๖๐ กล่าวถึงวิธีป้องกัน แต่ผู้ที่ไม่เห็นควย กล่าวถึงเพียงร้อยละ ๓๗ (๘)

(๘) นภาพร บุรพาชนะ วิธีป้องกันการปฏิสนธิที่คุมสมรสในเขตเมือง เลือกไซ (วิทยานิพนธ์แผนกสังคม ปีการศึกษา ๒๕๑๕) หนา ๑๒๒

ตารางที่ ๒๗

อัตราส่วนร้อยละของทัศนคติต่อการวางแผนครอบครัวของสตรี จำแนกตาม
การเจริญพันธุ์เกินระดับ และจำนวนบุตรที่มีชีวิตปัจจุบัน

จำนวนบุตรที่มีชีวิต และการเจริญพันธุ์เกินระดับ	ทัศนคติต่อการวางแผนครอบครัว					คานาคสอบสถิติ
	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	แล้วแต่กรณี	ไม่ตอบ	รวม	
รวมไม่มีบุตร	๔๕.๗	๓๓.๓	๑๐.๘	๑๐.๑	๑๐๐.๐(๑๓๘)	
การเจริญพันธุ์เกินระดับ	๓(๒)	๓(๒)	-	-	๓(๔)	
การเจริญพันธุ์ต่ำกว่าระดับ	๔๒.๘	๓๓.๑	๑๐.๘	๘.๒	๑๐๐.๐(๑๓๐)	$\chi^2 = ๑๐.๒๕๘$
การเจริญพันธุ์พอดี	-	๓(๑)	๓(๑)	๓(๒)	๓(๔)	
รวมมีบุตร ๑-๒ คน	๖๐.๓	๒๐.๖	๑๗.๑	๒.๑	๑๐๐.๐(๕๒๘)	
การเจริญพันธุ์เกินระดับ	๕๐.๐	๒๑.๘	๒๘.๖	-	๑๐๐.๐(๑๔)	
การเจริญพันธุ์ต่ำกว่าระดับ	๖๐.๖	๒๑.๒	๑๖.๒	๒.๐	๑๐๐.๐(๓๔๕)	$\chi^2 = ๒.๕๒๓$
การเจริญพันธุ์พอดี	๖๐.๘	๑๗.๘	๑๘.๘	๒.๘	๑๐๐.๐(๖๘)	
รวมมีบุตร ๓-๔ คน	๕๖.๒	๒๔.๘	๑๕.๑	๕.๓	๑๐๐.๐(๓๖๑)	
การเจริญพันธุ์เกินระดับ	๖๕.๗	๑๗.๖	๑๓.๗	๓.๘	๑๐๐.๐(๕๑)	
การเจริญพันธุ์ต่ำกว่าระดับ	๕๕.๖	๒๘.๗	๑๘.๒	๓.๘	๑๐๐.๐(๑๔๘)	$\chi^2 = ๑๑.๗๖๘$
การเจริญพันธุ์พอดี	๖๐.๕	๒๐.๖	๑๐.๕	๗.๘	๑๐๐.๐(๑๖๒)	
รวมมีบุตร ๕-๖ คน	๕๒.๕	๓๓.๒	๘.๕	๕.๘	๑๐๐.๐(๒๖๓)	
การเจริญพันธุ์เกินระดับ	๕๕.๒	๓๒.๘	๗.๖	๔.๘	๑๐๐.๐(๑๐๕)	
การเจริญพันธุ์ต่ำกว่าระดับ	๓๕.๕	๔๕.๒	๑๒.๘	๖.๕	๑๐๐.๐(๓๑)	$\chi^2 = ๕.๘๘๓$
การเจริญพันธุ์พอดี	๕๕.๒	๒๘.๘	๘.๐	๖.๘	๑๐๐.๐(๘๗)	

ตารางที่ ๒๗ (ต่อ)

จำนวนบุตรมีชีวิต และ การ เจริญพันธุ์เกินระดับเห็นควาย	ทัศนคติต่อการวางแผนครอบครัว				รวม	ค่าทดสอบสถิติ
	ไม่เห็นควาย	แลวแต่กรณี	ไม่ตอบ	รวม		
รวมมีบุตร ๙ คนขึ้นไป	๕๐.๓	๓๙.๒	๘.๓	๒.๒	๑๐๐.๐(๑๘๑)	$\chi^2 = ๑๙.๖๔๒$ $\chi^2 (.๐๑) ๑๖.๘๑$
การ เจริญพันธุ์เกินระดับ	๕๔.๓	๓๘.๐	๕.๔	๒.๓	๑๐๐.๐(๑๒๙)	
การ เจริญพันธุ์ต่ำระดับ	๒๑.๔	๙๘.๖	-	-	๑๐๐.๐(๑๔)	
การ เจริญพันธุ์พอดี	๔๖.๔	๒๘.๘	๒๑.๑	๒.๖	๑๐๐.๐(๓๘)	

* ก จำนวนน้อยกว่า ๕ ราย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๒๘ อัตราส่วนร้อยละของทัศนคติต่อการวางแผนครอบครัวของสตรี จำแนกตาม
การใช้วิธีป้องกันการปฏิสนธิ

การใช้วิธี ป้องกันการ ปฏิสนธิ	ทัศนคติต่อการวางแผนครอบครัว					ค่าทดสอบ สถิติ
	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	เฉย แฉะ กรณิ	ไม่ตอบ	รวม	
เคยใช้	๖๗.๘	๑๓.๕	๑๖.๐	๒.๗	๑๐๐.๐ (๖๒๐)	๑๔๘.๘ (.๐๑) = ๑๖.๘๑
ไม่เคยใช้	๔๑.๗	๓๖.๘	๑๓.๔	๘.๑	๑๐๐.๐ (๑๑๑๓)	
ไม่ตอบ	๓๕.๕	๒๒.๖	๖.๔	๓๕.๕	๑๐๐.๐ (๓๑)	
รวม	๕๐.๘	๒๘.๓	๑๔.๒	๖.๖	๑๐๐.๐ (๑๗๖๔)	

ผลจากตารางที่ ๒๘ ปรากฏว่า สตรีที่เคยใช้วิธีป้องกันการปฏิสนธิเห็นด้วยกับการวางแผนครอบครัว ร้อยละ ๖๗.๘ ไม่เห็นด้วยฯ เพียงร้อยละ ๑๓.๕ ส่วนสตรีที่ไม่เคยใช้วิธีป้องกัน เห็นด้วยฯ เพียงร้อยละ ๔๑.๗ ไม่เห็นด้วยฯ ร้อยละ ๓๖.๘ การที่สตรีเคยใช้วิธีป้องกันการปฏิสนธิแล้วเกิดทัศนคติไม่เห็นด้วยฯ อาจเนื่องจากไม่ประสบความสำเร็จในการใช้ เช่น เกิดอาการข้างเคียง เป็นต้น

เพื่อให้การแปลความหมายของความสัมพันธ์ระหว่างการใช้วิธีป้องกันการปฏิสนธิและทัศนคติต่อการวางแผนครอบครัวมีความหมายยิ่งขึ้น จึงได้นำเอาปัจจัยเรื่องเชื้อชาติมาเป็นตัวแปรควบคุม ผลจากตารางที่ ๒๙ ปรากฏว่าไม่ว่าสตรีเหล่านั้นจะมีเชื้อชาติไทย จีน จีนปน-ไทย หรือเชื้อชาติอื่นๆ ถ้าหากเคยใช้วิธีป้องกันการปฏิสนธิมาก่อนก็มักเห็นด้วยกับการวางแผนครอบครัวมากกว่าผู้ที่ไม่เคยใช้วิธีป้องกัน ตัวอย่างเช่น สตรีเชื้อชาติไทยที่เคยใช้วิธีป้องกัน เห็นด้วยฯ ถึงร้อยละ ๗๐.๖ แต่ผู้ที่ไม่เคยใช้วิธีป้องกันฯ เห็นด้วยฯ เพียงร้อยละ ๔๔.๘ เป็นต้น

จะเห็นได้ว่าการใช้วิธีป้องกันการปฏิสนธิหรือไม่ เคยใช้มีอิทธิพลต่อทัศนคติมาก ผู้ที่เคยใช้แล้วส่วนมากมักจะเห็นด้วยฯ เป็นผลดีมีประโยชน์ แต่มีเป็นส่วนน้อยที่ไม่เห็นด้วยบุคคลประเภทหลังนี้แม้จะมีจำนวนน้อยก็ตาม แต่จะเป็นตัวอย่างที่ไม่ดี ทำให้เกิดชาวล้อใน

แงรายตอการวางแผนครอบครัวมาก จนทำให้ผู้ที่ไม่เคยใช้มีท่าที่ไม่เห็นด้วยคล้อยตามไปด้วย ซึ่งอาจพิจารณาได้จากจำนวนผู้ที่ไม่เห็นด้วยในกลุ่มเชื้อชาติจีน และเชื้อชาติอื่นมีมากกว่าผู้ที่เห็นด้วย ตัวอย่างเช่นสตรีเชื้อชาติจีนที่ไม่เคยใช้วิธีป้องกันการปฏิสนธิเห็นด้วยกับการวางแผนครอบครัว ร้อยละ ๓๕.๑ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๓๘.๓ เป็นต้น

อนึ่ง สตรีเชื้อชาติไทยเคยใช้วิธีป้องกันการปฏิสนธิมีประมาณร้อยละ ๓๘ สตรีเชื้อชาติจีนเคยใช้ประมาณร้อยละ ๒๘ ส่วนสตรีเชื้อชาติจีนปนไทย และสตรีเชื้อชาติอื่นเคยใช้ประมาณร้อยละ ๓๒ และ ๔๒ ตามลำดับ

การศึกษาเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวนั้น ปัจจัยเรื่องความรู้ ทัศนคติและการปฏิบัติ มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันเป็นวัฏจักร ผู้ศึกษาจึงสนใจว่าเมื่อนำเอาความรู้เกี่ยวกับวิธีป้องกันการปฏิสนธิมาเป็นตัวแปรควบคุมจะทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้วิธีป้องกันฯ และทัศนคติฯ มีผลเป็นอย่างไรบ้าง ผลจากการางที่ ๓๐ ปรากฏว่าในกลุ่มสตรีที่ไม่ทราบวิธีป้องกันการปฏิสนธิ นั้น ถ้าหากเคยใช้มากอนมักเห็นด้วยกับการวางแผนครอบครัวมากกว่าผู้ที่ไม่เคยใช้ และแตกต่างกันถึงร้อยละ ๓๒ และเช่นเดียวกันในกลุ่มสตรีที่ทราบวิธีป้องกันการปฏิสนธิผู้ที่เคยใช้การป้องกันการปฏิสนธิมากอนมักเห็นด้วยกับการวางแผนครอบครัวมากกว่าผู้ที่ไม่เคยใช้ แต่มีความแตกต่างกันเพียงร้อยละ ๑๘ เท่านั้น ซึ่งปกติความแตกต่างของทัศนคติที่เห็นควยฯ ระหว่างผู้ที่เคยใช้และไม่เคยใช้เท่ากับ ๒๖ นั่นก็แสดงว่าความรู้เกี่ยวกับวิธีป้องกันการปฏิสนธิมีอิทธิพลอย่างมาก จะสังเกตเห็นได้ชัดว่าสตรีที่ไม่ทราบการใช้วิธีป้องกันฯ ไม่เคยใช้วิธีป้องกันมากอนมักไม่เห็นควยฯ ถึงร้อยละ ๔๕.๔ แต่เห็นควยฯ เพียงร้อยละ ๒๘.๒ เท่านั้น

กล่าวโดยสรุป ไม่ว่าจะควบคุมตัวแปรควยเชื้อชาติหรือความรู้เกี่ยวกับการใช้วิธีป้องกันการปฏิสนธิก็ตาม ก็ได้ผลว่าสตรีที่เคยใช้วิธีป้องกันมากอนมักเห็นด้วยกับการวางแผนครอบครัวมากกว่าผู้ที่ไม่เคยใช้ และนอกจากนี้ยังพบว่าสตรีที่ไม่เคยใช้วิธีป้องกันฯ ถ้ามีเชื้อชาติจีน เชื้อชาติอื่น หรือเป็นผู้ที่ไม่ทราบการใช้วิธีป้องกันฯ ก็มักจะไม่เห็นด้วยกับการวางแผนครอบครัวมากกว่าเห็นควยฯ

ตารางที่ ๒๕

อัตราส่วนร้อยละของทัศนคติต่อการวางแผนครอบครัวของสตรี จำนวนตามมารีไซ
วิธีป้องกันการปฏิสนธิและเชื้อชาติ

เชื้อชาติและวิธี ป้องกันการปฏิสนธิ	ทัศนคติต่อการวางแผนครอบครัว					ค่าทดสอบสถิติ
	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	แล้วแต่กรณี	ไม่ตอบ	รวม	
รวมเชื้อชาติไทย	๕๔.๘	๒๖.๙	๑๘.๒	๘.๑	๑๐๐.๐(๑๐๑๓)	$\chi^2 = ๑๑๑.๙๓๑$ $\chi^2(.๐๑) = ๑๖.๘๑$
เคยใช้	๗๐.๖	๑๑.๙	๑๖.๐	๑.๕	๑๐๐.๐(๓๘๕)	
ไม่เคยใช้	๔๔.๙	๓๖.๔	๑๓.๓	๕.๔	๑๐๐.๐(๖๑๖)	
ไม่ตอบ	๔๕.๕	๒๒.๒	-	๓๓.๓	๑๐๐.๐(๙)	
รวมเชื้อชาติจีน	๔๐.๙	๓๔.๐	๑๑.๙	๑๓.๒	๑๐๐.๐(๓๑๘)	$\chi^2 = ๔๐.๙๒๒$ $\chi^2(.๐๑) = ๑๖.๘๑$
เคยใช้	๕๘.๐	๒๖.๑	๑๑.๔	๔.๕	๑๐๐.๐(๘๘)	
ไม่เคยใช้	๓๕.๑	๓๘.๓	๑๑.๗	๑๔.๙	๑๐๐.๐(๒๒๒)	
ไม่ตอบ	๑๒.๕	-	๒๕.๐	๖๒.๕	๑๐๐.๐(๘)	
รวมเชื้อชาติจีน-ไทย	๔๘.๖	๒๘.๑	๑๖.๑	๗.๒	๑๐๐.๐(๓๘๑)	$\chi^2 = ๔๒.๓๓๓$ $\chi^2(.๐๑) = ๑๖.๘๑$
เคยใช้	๖๗.๐	๑๑.๐	๑๗.๓	๔.๗	๑๐๐.๐(๑๒๗)	
ไม่เคยใช้	๓๙.๕	๓๖.๘	๑๖.๒	๗.๕	๑๐๐.๐(๒๕๓)	
ไม่ตอบ	๔๕.๘	๒๗.๓	-	๒๗.๓	๑๐๐.๐(๑๑)	
รวมเชื้อชาติอื่น	๔๔.๑	๒๗.๙	๑๘.๐	๑๘.๐	๑๐๐.๐(๔๓)	$\chi^2 = ๖.๓๓๔$
เคยใช้	๖๑.๑	๑๑.๑	๑๖.๗	๑๑.๑	๑๐๐.๐(๑๘)	
ไม่เคยใช้	๓๐.๔	๓๙.๒	๑๓.๐	๑๗.๔	๑๐๐.๐(๒๓)	
ไม่ตอบ	๓(๑)	๓(๑)	-	-	๓(๒)	

ก จำนวนน้อยกว่า ๕ ราย

ตารางที่ ๓๐

อัตราส่วนร้อยละของทัศนคติต่อการวางแผนครอบครัวของสตรี จำแนกตามการใช้วิธีป้องกันและความรู้เกี่ยวกับวิธีป้องกันการปฏิสนธิ

ความรู้และการใช้วิธีป้องกัน	ทัศนคติต่อการวางแผนครอบครัว					ค่าทดสอบสถิติ
	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	แล้วแต่กรณี	ไม่ตอบ	รวม	
รวมไม่มีความรู้	๓๒.๑	๔๒.๙	๑๒.๔	๑๒.๖	๑๐๐.๐(๘๘๒)	$\chi^2 = ๒๐.๔๐$ $\chi^2(.๐๑) = ๑๖.๘๑$
เคยใช้	๖๑.๒	๑๙.๔	๑๑.๑	๘.๓	๑๐๐.๐(๓๖)	
ไม่เคยใช้	๒๙.๒	๔๕.๔	๑๒.๕	๑๒.๙	๑๐๐.๐(๔๔๘)	
ไม่ตอบ	๖๒.๕	๑๒.๕	๑๒.๕	๑๒.๕	๑๐๐.๐(๘)	
รวมมีความรู้	๕๘.๘	๒๒.๘	๑๕.๒	๓.๒	๑๐๐.๐(๑๒๓๙)	$\chi^2 = ๖๕.๙๙$ $\chi^2(.๐๑) = ๑๖.๘๑$
เคยใช้	๖๘.๕	๑๓.๖	๑๕.๘	๒.๑	๑๐๐.๐(๕๘๑)	
ไม่เคยใช้	๕๐.๒	๓๐.๙	๑๔.๓	๔.๔	๑๐๐.๐(๖๕๘)	
ไม่ตอบ	ก(๒)	ก(๒)	-	-	ก(๔)	

*ก จำนวนน้อยกว่า ๕ ราย

หมายเหตุ: ไม่ตอบความรู้และการใช้วิธีป้องกัน ๘ ราย